

Asia:3878/040300/2023

Kuuleminen muutokset sähkön jakelu- ja suurjännitteisen verkkotoiminnan hinnoittelun valvontamenetelmät

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031. Energiavirasto on antanut 1.12.2023 päivitetyn valvontamalliehdotuksen lausuttavaksi, jossa on muutoksia verrattuna 13.10.2023 kuultavana olleeseen esitykseen 3171/040300/2023. Kuuleminen järjestetään erittäin lyhyellä varoitus- ja kuulemisajalla 1.12.-15.12.2023.

Omakotiliitto edustaa pientalo- ja vapaa-ajan asukkaita ja toimii kohderyhmän edunvalvojana ja tarjoaa monipuolisia jäsenpalveluita. Olemme valtakunnallinen, poliittisesti riippumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, jossa on yli 230 jäsenyhdistystä, joihin kuuluu jo 70 000 jäsentä (kotitaloutta). Suomessa on yhteensä noin 1,2 miljoonaa omakotitaloa, joissa asuu noin 2,7 miljoonaa ihmistä. Lisäksi Suomessa on noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa, joita käyttää 2,4–2,9 miljoonaa ihmistä.

Omakotiliiton päähuomiot

1. Suomen hallitusohjelmaan on kirjattu ”Jakeluverkkojen sähkön siirtomaksuja kehitetään EU-asetuksen vaatimalla tavalla kustannusvastaaviksi valvontamallin uudistuessa vuonna 2024”. Omakotiliitto vaatii hallitusohjelmakirjauksen ehdotonta noudattamista.

Omakotiliitto kysyy, miten Energiavirasto kehittää nyt esitettyä valvontamallia hallitusohjelman kirjauksen suuntaan? Viraston esityksessä 3171/040300/2023 valvontamalliin ehdotettiin korjauksia, kuten Energiaviraston omassa valvonnassaan havaitsemia virheitä.

2. Vahvistuspäätösluonnoksesta puuttuu vaikutustenarvioinnit erityisesti kotitalouksien näkökulmasta.

3. Omakotiliitto vaatii, että Energiavirasto pohjaa edelleen valvontamallin kehittämisen akateemisen työryhmän raporttiin, joka laadittiin työ- ja elinkeinoministeriölle eduskunnan päätöksen pohjalta, sekä pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden näkemyksiin. (Työ- ja Elinkeinoministeriö (2022), Akateeminen työryhmä sähkönsiirron ja –jakelun tariffien laskentamenetelmistä, työryhmän lausunto Energiavirastolle, VN/2314/2021-TEM-3) sekä lokakuussa työryhmän jäsenten antamiin lausuntoihin koskien esitystä 3171/040300/2023 ja nyt antamat viimeiset lausunnot tähän kuulemiseen.

Omakotiliitto ei kannata päivitettyä esitystä

Jos valvontamallia ei kehitetä vahvemmin kustannusvastaavampaan suuntaan, kuten oli esityksessä 3171/040300/2023, on kuluttajien näkökulmasta selvää, että jakeluverkkoyhtiöt voivat jatkaa kohtuuttomien tuottojen perimistä kuluttajilta ylisuurina maksuina.

Omakotiliitto pitää kuitenkin hyvänä, että jatkossa muun muassa kustannustehokkuuden hyötyä jaetaan poistojen osalta asiakkaiden ja verkonhaltijoiden kesken, vaikkakin uudessa ehdotuksessa jakosuhdetta oli muutettu pitkälti verkonhaltijoiden hyväksi.

Omakotiliitto katsoo, että Energiavirasto ei suojele kuluttajia riittävästi

Esityksessä todetaan: ”Energiavirasto on jatkanut myös valvontamenetelmien vaikutustenarviointia ja huomionnut siinä lausunnoissa saamansa palautteen aiheelliseksi katsomaltaan osin”. Kuluttajien näkökulmasta voidaan kysyä, että noudattaako Energiavirasto EU-lainsäädännön edellyttämää kuluttajansuojelua tämän mallin myötä?

Omakotiliitto katsoo, että Energiavirasto ei suorita riittävä ja riippumatonta sääntelyviranomaisen tehtävää, vaan ottaa huomioon vain osin kuluttajat.

Energiaviraston on toimittava tasapuolisesti

Energia-alan esittämissä lukuisissa lausunnoissa esitettiin huoli investointien vaarantumisesta rahoituksen saatavuuden heikkenemisen vuoksi. Tästä päivitetystä vahvistuspäätösluonnoksessa ei ole esitetty Energiaviraston tekemien muutosten vaikuttavuusarvioita tai perusteita verrattuna esitykseen 3171/040300/2023.

Energiavirasto huomioi 13.10. 2023 lausunnon tulleessa esityksessään akateemisen työryhmän ehdotuksia, esimerkiksi verkon yksikköhintojen jäädyttäminen ja inflaatiokäsittelyn korjaaminen, jotka olisivat hillinneet kuluttajilta ylihintoja. 1.12.2023 esitetty päivitetty valvontamalli voi asiantuntija-arvioiden mukaan pahimmillaan lisätä jopa useita satoja miljoonia euroja vuosien 2024–2027 ja 2028–2031 valvontajakson aikana kuluttajien siirtohintoja, jotka valuvat ulkomaisten pääomasijoittajien taskuun. Kuluttajien välttämättömät asumiskulut nousevat entisestään, joka vähentää merkittävästi kansalaisten muuta ostovoimaa.

Omakotiliitto edellyttää Energiaviraston toimivan tasapuolisena riippumattomana valvontaviranomaisena kaikkia asukkaita koskevassa välttämättömyyspalvelussa eli sähkön jakeluverkkotoiminnassa, jossa yhtiöt toimivat monopoliasemassa.

Yhteenveto

Omakotiliitto on vienyt akuutista tilanteesta tietoa eduskuntaan 7.12.2023 talousvaliokuntaan, että nykyisen hallituksen hallitusohjelman kirjausta on ehdottomasti noudatettava.

Omakotiliitto on myös lähettänyt jatkovalmistelusta lisätietoja EU-komissiolle, jossa on käsitellyssä kantelu noudattaako valvontamalli EU:n sähkömarkkina-asetusta.

Valvontamallin päivitetty esitys lisää kuluttajien epävarmuutta ja heikentää heidän asemaa, ja antaa jakeluverkkoyhtiöille liian suuren liikkumavaran kohtuuttomiin hinnankorotuksiin.

Luotamme siihen, että Energiavirasto vahvistaa kuluttajasuojaa ja kehittää edelleen valvontamallia akateemisen työryhmän esitysten mukaisesti. Energiaviraston tulee toimia valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031 aktiivisena ja oma-aloitteisena valvojana, ja ryhtyy viipymättä korjaamaan uuden mallin mahdollisesti tuomia epäkohtia.

Jatkamme mielellämme sidosryhmäyhteistyötä asiassa.

Kunnioitavasti Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander Ari Rehnfors
toiminnanjohtaja puheenjohtaja